

**"LABUDE JEZERO" - BALET HNK-A ZAGREB
 NA 68. DUBROVAČKIM LJETNIM IGRAMA**
Čarolija decentnog

Ipak, bez obzira što je riječ o gostujućoj i primarno kazališnoj predstavi, ostaje žal što balet nije barem djelomično iskoristio nebrojene potencijale koje nudi umjetnički izrazito poticajan ambijent parka Gradac

"Labude jezero" djelo je koje se smatra svojevrsnim sinonimom za klasičnu baletnu umjetnost, premda je poslije neuspjele praižvedbe u Sankt Peterburgu 1877. godine vrlo brzo zaboravljeno, postavši jednim od najvećih životnih razočaranja glasovitoga ruskog kasnoromantičarskog skladatelja Petra Iljiča Čajkovskog, a čiji se glazbeni opus danas ubraja među najznačajnija ostvarenja u cjelokupnoj klasičnoj glazbenoj literaturi. Balet je ponovno, ali samo djelomično, izveden nedugo nakon skladateljeve smrti na memorijalnoj predstavi u njegovu čast 1894., da bi već sljedeće godine ponovno bila izvedena sva četiri čina - prvi i treći u koreografiji Mariusa Patipaa, a drugi i četvrti u koreografiji Leva Ivanova, što će naposljetku postati osnova budućih izvedbi.

Balet je te 1895. doživio ogroman uspjeh, te je sve do danas nemoguće zamisliti bilo koju svjetsku baletnu kuću koja ga nema na svojem repertoaru. Na pozornici HNK-a Zagreb prvi put je postavljen (doduše, u dijelovima) još 1921., dok je prvu cjelovitu izvedbu zagrebačka publika čekala više od četrdeset godina. 2017. godine HNK Zagreb "Labude jezero" predstavlja u koreografiji Vladimira Malakhova, međunarodno poznatoga i brojnim nagradama ovjenčanoga ukrajinskog koreografa. Malakhov se školovao na znamenitoj moskovskoj baletnoj akademiji Boljšog teatra, razvijajući svoj koreografski stil kroz klasična i neoklasična baletna ostvarenja. Kao koreograf postavio je mnoga slavna djela, poput "Trnoružice", "Pepeljuge" i "Bajadere", a "Labude jezero" koje je osmislio za zagrebački ansambl njegovo je prvo scensko uprizorenje baleta koji se inače smatra jednim od najtežih izazova ne samo za soliste, već i za cjelokupni ansambl. Upravo tom inscenacijom Balet HNK-a Zagreb se poslije stanke od čak deset godina vratio na Dubrovačke ljetne igre i pozornicu parka Gradac.

Uvrstiti u svoj program "Labude jezero" smion je potez, jer kazališna kuća time šalje poruku kako u svom ansamblu okuplja dovoljan broj vrsnih plesača za četiri vrlo zahtjevna čina, a u kojima je prijeko potreban i veći broj tehnički dobro osposobljenih solista izrazitih scenskih osobnosti.

Priča je poznata - u palači u kojoj traju pripreme za proslavu rođendana princa Siegfrieda mladi su okupljeni u zabavi i plesu, a sve do dolaska Kraljice zabavlja

ih Dvorska luda. Kraljica svom sinu i velikom zaljubljeniku u lov poklanja samostrel, pritom mu prebacujući njegovu bezbrižnost, te ga opominjući kako je krajnje vrijeme da počne razmišljati o braku s nekom uglednom princezom. Iznenađeno nekom preljeće jato labudova koje zaokupi prinčevu pozornost, pa on naoružan samostrelom kreće za njima u lov prema jezeru.

Ondje je pak zli čarobnjak Rotbart - napola čovjek, a napola ptica - oteo princezu Odettu, ali i brojne druge lijepe djevojke koje je pretvorio u labudove, te ih osudio da žive životom ptica na obali jezera. Djevojke samo noću poprimaju lik djevojaka-labudova. Želeći uhvatiti jednu od njih, Siegfried među mnoštvom ptica ugleda labudu princezu Odettu u koju se zaljubi već na prvi pogled. Ona mu potom odaje tajnu - čarolija koja ju je zarobila nestat će samo ako sretno čovjeka koji će joj zauvijek darovati svoje srce i koji nikada neće prekršiti svoje obećanje. Posve siguran kako je pronašao onu pravu, Siegfried joj se kune na vječnu ljubav. Međutim, Rotbart to odlučno želi spriječiti, pa u društvu svoje kćeri Odilije nepozvan dolazi na službenu ceremoniju proslave prinčeva rođendana.

Odjevena sva u crno, Odelija izgleda poput negativne zrcalne slike zavodljive labude princeze. Siegfried ne može sakriti svoje oduševljenje i naivno povjeruje da je demonska čarobnjakova kći uistinu njegova voljena, čime prekrši obećanje dano Odetti i time joj odrekne mogućnost spasa. Potom se između njega i zlog čarobnjaka zametne strašna borba na život i smrt. Poslije mnogih pokušaja Rotbart uspijeva princu zadati smrtonosan udarac, no nakon što na njega nasme jato djevojaka-labudova i on sam biva ubijen. Na kraju princ Siegfried umire pred očima svoje voljene Odette, koja nedugo zatim također umire od tuge.

Malakhovljeva koreografija u većem se dijelu oslanja na klasičnu koreografiju Mariusa Patipaa i Leva Ivanova, premda je određene glazbene preinake Malakhov popratio nekim vlastitim koreografsko-redateljskim intervencijama, u konačnici ostvarivši lijepu, domišljatu i iznijansiranu klasičnu predstavu koja je kulminirala velikim i scenski izrazito atraktivnim plesnim finalom. Scenskom šarmu uvelike je doprinijela i decentna scenografija koju je likovno obogatila raskošna kostimografija, a koja odlično ocrta karakterne svojstvenosti scenskih protagonista. Obje stavke potpisuje Jordi Roig, dok je za odlične svjetlosne efekte zaslužan Deni Šesnić.

Ipak, bez obzira što je riječ o gostujućoj i primarno kazališnoj predstavi, ostaje žal što balet nije barem djelomično iskoristio nebrojene potencijale koje nudi umjetnički izrazito poticajan ambijent parka Gradac, no ono što je najvažnije to je da tehnički gledano balet jako dobro funkcionira, što samo potvrđuje kako je koreograf imao dobro pripremljen i uvježban ansam-

bl koji je bio jednako točan i u velikim plesnim činovima i u postavi pojedinačnih karakternih plesova, pokazavši izrazitu koreografsku zrelost i dojmljiv interpretativni senzibilitet. Za sve to svakako su zaslužni i baletni majstori Iraida Lukašova, Mihaela De-

Piše: Božo Benić

vald, Milka Hribar Bartolović, Suzana Bačić, Leonard Jakovina i Ilir Kerni. Što se pojedinačnih interpretacija tiče, uloge krhke Odette i zle Odilije uvriježeno se smatraju najvišim dometom umjetničke kreacije svake klasične balerine. Vrlo zapaženo i sugestivno interpretirale su ih Miruna Miciu i Natalia Horsnell s nekoliko briljantnih solističkih točaka. Princa Siegfrieda također zapaženo plešu Andrea Schifano i Guilherme Gameiro Alves, koji se (ovisno o postavu) izmjenjuje s Georgeom Stanciom u ulozi zlog čarobnjaka Rotbarta. Međutim, najupečatljiviji glumačko-plesni izraz protkan čitavim nizom majstorskih bravura pokazao je Takuya Sumitomo kao Dvorska luda, premda su i brojne druge solističke točke ispraćene velikim pljeskom i ovacijama.

Vladimir Malakhov u programskoj knjižici piše: "Kao akademski obrazovan plesač, logično je da prednost dajem klasicima koji je vrlo teško plesati, u kojoj je svaki detalj najmanja nečistoća vidljiva. Tijekom vremena, plešući u mnogim modernim baletnim djelima, shvatio sam kako je i za suvremeni pokret potrebno imati dobro klasično baletno obrazovanje jer klasičar drugačije pristupa materijalu koji interpretira i lakše nadograđuje svoju plesnu uogu. (...) Fascinacija klasikom i dalje postoji diljem svijeta jer ljudi vole pričanje priča i radnju koja udovoljava dramaturškim zakonitostima priče, ljudi vole vidjeti ispričanu priču i doživjeti emocije, makar posredno, vole doživjeti osjećaje koji prelaze rampu." Svoju vjernost klasičar Malakhov je tako jasno demonstrirao i u ovom uprizorenju u kojem je klasični temelj obogatio decentnim koreografskim detaljima ispunjenima raskoš i čistom ljepotom, stvorivši naposljetku djelo koje, baš poput glazbe koja ga prati, "vješto izražava najširu paletu ljudskih osjećaja, te nevjerojatnom snagom i uvjerljivošću dočarava duboke i skrivene procese ljudske nutrine".

"Labude jezero" HNK-a Zagreb zato je balet bez ikakva pretjerivanja i bez suvišnog, te predstava čiji su opći sklad i scenska profinjenost dosegli punu čaroliju decentnog. Stoga je takav inscenacijski izričaj u mnogočemu nadvisio većinu drugih glazbeno-scenskih ostvarenja s dosadašnjeg dijela programa 68. Dubrovačkih ljetnih igara, još jednom potvrdivši kako balet zasigurno zaslužuje svoje mjesto i posebnu pozornost i u nadolazećim godinama našega najstarijega kulturnog festivala.